

THE
JOURNAL
OF
ORIENTAL RESEARCH
MADRAS

VOLUME V

1931

1931

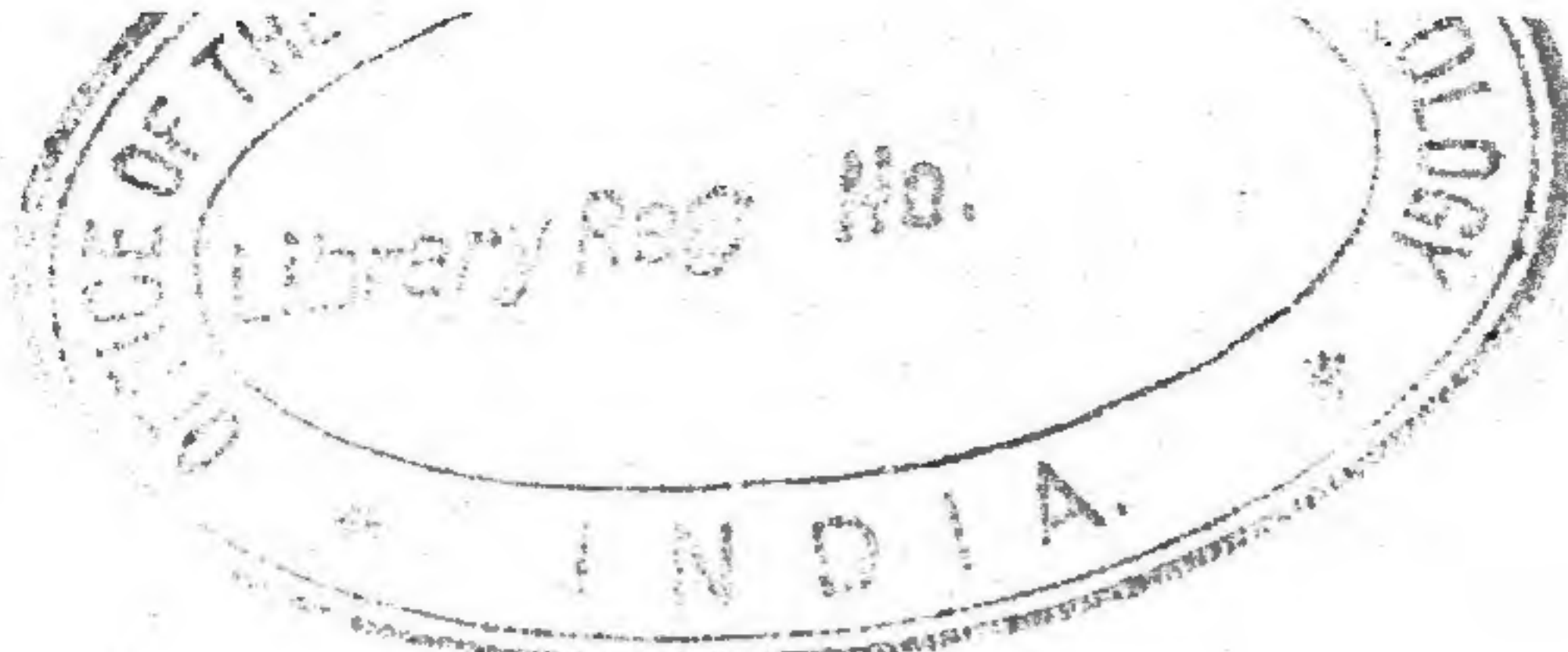

तमसो मा ज्योतिर्गमय

MADRAS

PRINTED AT THE MADRAS LAW JOURNAL PRESS, MYLAPORE.

1932

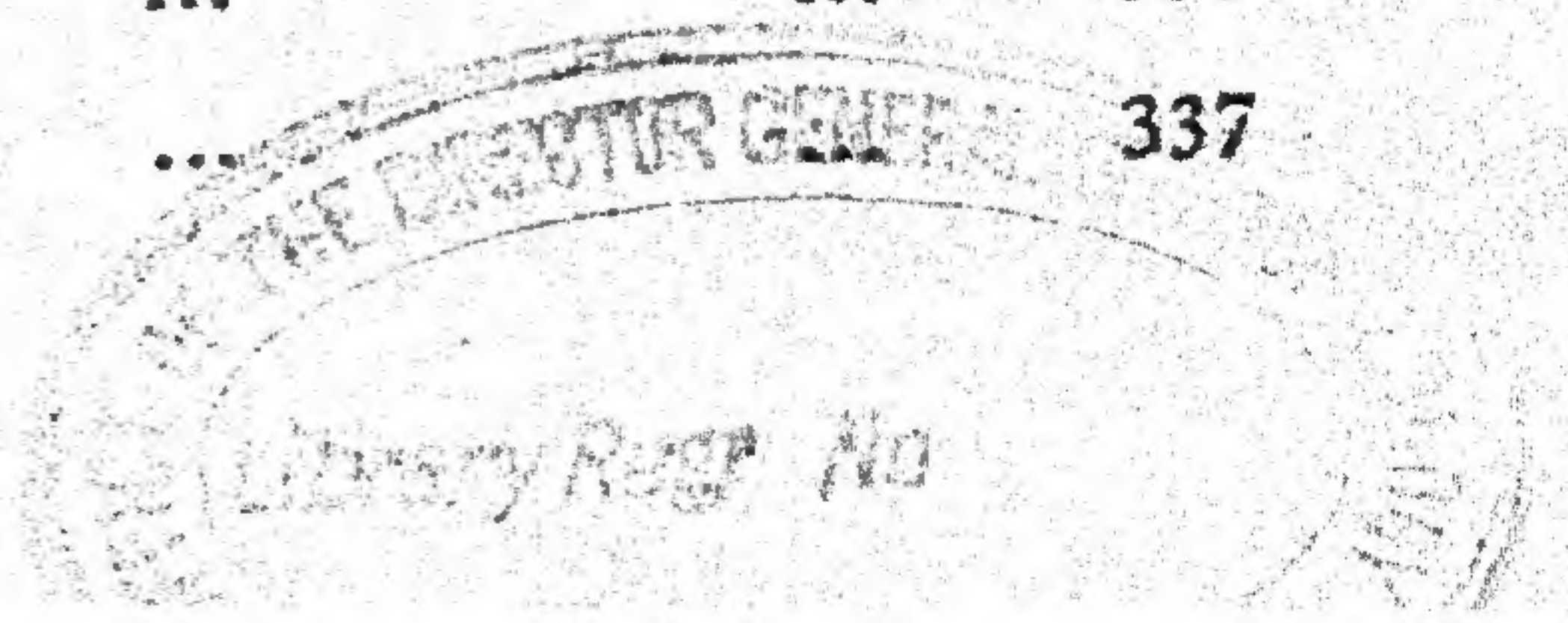
CONTENTS

VOL. V.

OCTOBER—DECEMBER, 1931.

PART IV.

	Page.
Kālidāsa (an artist's fancy) ...	frontispiece
Editorial ...	i
An Appreciation of the Portrait of Kālidāsa by <i>Vivius</i> ...	ii
Some More Nyāyas. K. A. Subrahmanya Iyer, M.A., (Lond.).	237
A Note on Śrī Virūpākṣa. N. Venkataramanayya, M. A., PH.D. ...	241
Bhavasamkrānti Sūtra. N. Ayyaswami Sastri ...	246
Some Minor Works of Śrī Citsukhācārya. T. R. Chintamani, M.A. ...	251
History of Grammatical Theories in Tamil and their Rela- tion to the Grammatical Literature in Sanskrit. P. S. Subrahmanya Sastri, M.A., PH.D. ...	271
The Śāṭyāyana Brāhmaṇa. T. R. Chintamani, M.A. ...	296
The Bāṇas. T. N. Ramachandran, M.A. ...	299
Mādhava : A New Bhāṣyakāra for the Ṛg Vēda. Dr. C. Kunhan Raja, M.A., D. PHIL. (Oxon.) ...	316
Iṣṭasiddhi : An Old Advaitic Work. M. Hiriyanṇa, M. A., L.T. ...	323
The Museum Plates of Bhakti Rāja. T. N. Ramachandran, M. A. ...	333
Reviews and Notices of Books ...	337

SOME MINOR WORKS OF ŚRĪ CITSUKHĀCĀRYA.

BY

T. R. CHINTAMANI, M.A.,

Senior Lecturer in Sanskrit, Madras University.

Śrī Citsukhācārya was one of the greatest of Advaitins belonging to the 12th and 13th centuries of the Christian era. Several works of his have come down to us, though only two of them have seen the press. The following works of Citsukha are available at present:—

1. Tattvapradīpikā, a work printed already in the Nirnaya-sagara Press, Bombay.
2. Nyāyamaakarandavyākhyā, a commentary on the Nyāyamaakaranda of Ānandabodha, published in the Chowkhamba Press, Benares.
3. ¹Brahmasūtrabhāṣyabhāvaprakāśikā, a commentary on the Bhāṣya of Śrī Śaṅkara.*
4. ²Brahmasiddhivyākhyā—Abhiprāyaprakāśikā, a commentary on the Brahmasiddhi of Maṇḍanamīśra.
5. ³Pramāṇaratnamālāvyākhyā—Sambandhokti, a commentary on the Pramāṇaratnamālā of Ānandabodha.
6. ⁴Adhikaraṇasaṅgati.
7. ⁵Adhikaraṇamañjarī.
8. ⁶Naīṣkarmyasiddhiṭīkā—Bhāvatattvaparakāśikā, a commentary on the Naīṣkarmyasiddhi.
9. ⁷Pañcapādikāvivarāṇa Vyākhyā—Bhāvadyotani.

* An edition of this work is under preparation by the author of this paper, under the auspices of the Madras University.

1.	See	G. O. Mss.	Library.	R. No.	3020
2.	"	"	"	"	3853
3.	"	"	"	"	3273
4.	"	"	"	"	3305
5.	"	"	"	"	"
6.	"	"	"	"	3271
7.	"	"	"	"	4305.

In all these works he tells us that he is the pupil of one Jñānottama. In the *Tattvapradīpikā* we are informed that this Jñānottama is Gauda, *i.e.*, a native of Bengal. The following colophon occurring at the end of the *Tattvapradīpikā* is worthy of note in this connection:—

इति श्रीगौडेश्वराचार्यपरमहंसपरिव्राजकाचार्यज्ञानोत्तमपूज्यपादशिष्यश्री-
परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीचित्सुखमुनिविरचितायां तत्त्वप्रदीपिकायां चतुर्थः
परिच्छेदः ॥

The word *Gauḍeśvarācārya* leads to the conclusion that Jñānottama was a native of Bengal.

We know of another Jñānottama who is the author of a commentary on the *Naiṣkarmyasiddhi* of Sureśvara. But that Jñānottama is different from the teacher of Citsukha, for he is said to belong to the village Maṅgala in the Coladeśa.¹

Regarding Jñānottama, the teacher of Citsukhācārya we have very little information, except what Citsukha and the commentator on the *Tattvapradīpikā* tell us. In the closing pages² of the *Tattvapradīpikā* we find—

एवं हि न्यायसुधायाम् आराध्यपादैरुपपादितं संसारमूलकारणाविद्या
यद्यप्येकैव, तथापि तस्याः सन्त्येव बहव आकाराः ॥

And *Pratyagrūpabhagavān*, while commenting on this passage, remarks—

आराध्यपादाः स्वगुरवः ज्ञानसिद्धिकाराः । पादशब्दश्च पूजार्थः ।
तत्प्रणीतं च वेदान्तप्रकरणं न्यायसुधा ॥

From these extracts it is clear that Jñānottama was the author of a work on Vedānta, *Nyāyasudhā* by name. It may be surmised that the word *Jñānasiddhikāra* means the author of a work by name *Jñānasiddhi*. The *Jñānasiddhi* and the *Nyāyasudhā* referred to here are otherwise unknown.

The line of sannyāsins beginning with Jñānottama occupies a very important place in the galaxy of Advaitic writers of the

1. See Introduction to the *Naiṣkarmya Siddhi*—Edited by Prof. M. Hiriyanna, B.S.S.

2. See Page 395 of the *Tattvapradīpikā*. N. S. P.

12th and 13th centuries. The names of those persons may be indicated in tabular form as follows:—

Jñānottama
(Pupil.) Citsukhācārya
(Pupil.) Sukhaprakāśa
(Pupil.) Ānandagiri.

The works of Jñānottama and Citsukha have been referred to just now. Sukhaprakāśa is the author of a work by name Adhikaraṇaratnamālā, a copy of which is deposited in the Government Oriental MSS. Library, Madras. (R. No. 2902.) It deals with the adhikaraṇas of the Brahmasūtras in a lucid form. Sukhaprakāśa has, in addition, commented upon the Tattva-pradīpikā and a copy of this work also is found in the Government Oriental MSS. Library, Madras. (R. No. 5203.) Ānandagiri, we all know, was the famous commentator on the works of Śrī Śaṅkarācārya. Fuller information regarding Ānandagiri is given in the Introduction to Ānandagiri's Tarkasaṅgraha, published in the Gaekwad Oriental Series.

Regarding the date of Citsukha there is not much difficulty. The date of Ānandagiri, as given by Mr. Tripāṭhī, B.A. the editor of the Tarkasaṅgraha, is fairly near the remark. He says on page xx of the introduction that Ānandagiri should have lived in the latter half of the 13th century. Calculating back from this date, one may conclude that the last quarter of the 12th century is the period of the literary activity of Citsukha.

In the following pages the Adhikaraṇamañjarī, a short compendium of the adhikaraṇas of the Brahmasūtras, is presented for the first time. The edition of this short treatise is based on two copies of the work found in the Oriental MSS. Library, Madras. (R. Nos. 1492 and 3305 designated A and B respectively.) The Adhikaraṇamañjarī will be followed by the other minor work the Adhikaraṇasaṅgati in a further issue of this Journal.

॥ अधिकरणमञ्जरी ॥

श्री चित्सुखाचार्यविरचिता

॥ अथ प्रथमः पादः ॥

प्रणम्य नरकारातिचरणाम्बुरुहद्वयम् ।
 मुनिना चित्सुखाख्येन मञ्जरी चारु रच्यते ॥ १ ॥
 बन्धाध्यासोऽगतार्थत्वं संभवो ह्यधिकारिणः ।
 विषयादेश्च सद्भावः शास्त्रारम्भाय दर्शिताः ॥ २ ॥
 लक्षणद्वयमीशस्य सार्वज्ञागममानते ।
 सिद्धे वेदान्तमानत्वं विध्यस्पृष्टे परात्मनि ॥ ३ ॥
 ईक्षितुश्चाप्रधानत्वं पुच्छस्य स्वप्रधानता ।
 ब्रह्मत्वं मण्डलस्थस्य हिरण्यवपुर्भूतः ॥ ४ ॥
 आकाशस्य परेशत्वं अस्य लोकस्य का [या] गतिः ।
 प्रस्तावदेवतायाश्च प्राणस्य परमात्मता ॥ ५ ॥
 स्वः परस्तादुपन्यस्तज्योतिषश्चित्प्रकाशता ।
 गायत्रीपदबोध्यत्वं तदुपाधेश्चतुष्पदः ॥ ६ ॥
 प्रज्ञात्मनश्च प्राणस्य परमात्मत्वमीरितम् ।
 पादेऽधिकरणान्याद्ये द्वादशैतान्यनुक्रमात् ॥ ७ ॥

॥ इति श्रीमच्छारीरकाधिकरणमञ्जर्या प्रथमस्याध्यायस्य प्रथमः पादः ॥

॥ अथ द्वितीयः पादः ॥

हरेर्मनोमयः प्राणशरीरश्चेत्युपासनम् ।
 ब्रह्मक्षत्रौदनो विष्णुर्मृत्युर्यस्योपसेचनम् ॥ ८ ॥
 गुहां प्रविष्टौ जीवेशौ परेशोऽक्षिणि वामनीः ।
 अन्तर्यामी परान्नान्यो भूतयोनिश्च सर्ववित् ॥ ९ ॥
 वैश्वानरो विराड्विष्णुरिति सप्त द्वितीयके ।

॥ इति प्रथमस्य द्वितीयः पादः ॥

१. A. omits this ardha.

२. A. ब्रह्मक्षत्रादिजगतः संहार्ता परमेश्वरः ॥

॥ अथ तृतीयः पादः ॥

द्युम्वाद्यायतनं ब्रह्म भूमा प्राणातिगो हरिः ॥ १० ॥

सोऽक्षरं वियदाधारो ध्यातव्यः परमेश्वरः ।

दहरश्च तथोद्भूतो जीवः पाप्मादिवर्जितः ॥ ११ ॥

सर्वावभासकश्चायं हृद्यङ्गुष्ठमितश्च सः ।

तद्विद्याधिकृता देवा मन्त्राद्यैर्ज्ञातविग्रहाः ॥ १२ ॥

न तु शूद्रः श्रुतिमुखात् तद्वयात् कम्पते जगत् ।

स एवेशः परं ज्योतिराकाशो नामरूपकृत् ॥ १३ ॥

जीवोक्तिर्ब्रह्मतां वक्तुं तृतीये स्युश्चतुर्दश ।

॥ इति प्रथमस्य तृतीयः पादः ॥

॥ अथ चतुर्थः पादः ॥

अव्यक्तं कारणाभेदाच्छरीरं रथरूपितम् ॥ १४ ॥

तेजोऽम्भोभूमयी माया त्रिरूपाजेति कल्पिता ।

प्राणादयः पञ्चजनाः पञ्च ते पञ्च पञ्च न ॥ १५ ॥

विगानं नागमान्तानां सर्वज्ञे कारणेऽद्वये ।

कर्मेंशस्य जगत् ब्रह्म द्रष्टव्यं चित्तनृत्तदृक् ॥ १६ ॥

निमित्तं प्रकृतिश्चेशो नाभावाण्वादि कारणम् ।

चतुर्थेऽष्टौ मिलित्वैकचत्वारिंशत् समन्वये ॥ १७ ॥

॥ इति प्रथमस्य चतुर्थः पादः ॥ अध्यायश्च समाप्तः ॥

॥ अथ द्वितीयोऽध्यायः ॥

समन्वयविरुद्धेऽर्थे न सांख्यानां स्मृतिः प्रमा ।

योगानां च विरुद्धेऽंशे योगे यद्यपि सा प्रमा ॥ १८ ॥

विलक्षणाज्जगज्जन्म वृश्चिकस्येव गोमयात् ।

मानं न तर्कस्मृतयो नेशैक्याद्विश्वसङ्करः ॥ १९ ॥

कल्पितं ब्रह्मणि जगत् तद्धेतोर्न हिताहिते ।

अबाह्यसाधनं ब्रह्म पयोवद्विश्वकारणम् ॥ २० ॥

अचिन्त्यशक्तिमद्ब्रह्म न कात्स्न्येन विवर्तते ।

अनिन्द्रियोऽपि विश्वेशो विश्वशक्तियुतः श्रुतेः ॥ २१ ॥

आप्तकामस्य लीलेयं स्वभावाल्लोककल्पना ।

न वैषम्यं न नैर्घृण्यं कर्मापेक्षे जगद्गुरौ ॥ २२ ॥

स्युर्मायिनः परे सर्वे कारणानुगुणा गुणाः ।

स्मृतिपादगता न्यायाः क्रमादेते त्रयोदश ॥ २३ ॥

॥ इति द्वितीयस्य प्रथमः पादः ॥

॥ अथ द्वितीयः पादः ॥

प्रधानं न प्रवर्तेत चेतनेनाप्रवर्तितम् ।

चेतनाज्जडजन्म स्यात् ह्रस्ववत्परिमण्डलात् ॥ २४ ॥

अपास्तकर्महेतुभ्यो नाणुभ्यो जायते जगत् ।

क्षणिकेभ्यस्तु न तरां समुदायाद्यसंभवात् ॥ २५ ॥

नाभावो बाह्यभावानां प्रत्यक्षादिविरोधतः ।

न चानेकात्मकं वस्तु व्यवहारविरोधतः ॥ २६ ॥

नावेदमान ईशानो वैषम्यादिप्रसङ्गतः ।

व्यूहाद्व्यूहान्तरोत्पत्तिभावो भागवतो भ्रमः ॥ २७ ॥

इति न्यायाः क्रमादष्टौ तर्कपादावलम्बिनः ।

॥ इति द्वितीयस्य द्वितीयः पादः ॥

॥ अथ तृतीयः पादः ॥

आदौ वियत उत्पत्तिरुत्पत्तिर्मातरिश्चनः ॥ २८ ॥

अनुत्पत्तिः परेशस्य तेजसः पवनाज्जनिः ।

तेजसोऽपामन्नशब्दपृथिव्याः संभवोऽम्भसः ॥ २९ ॥

ईशावेशश्चोत्तरेषां प्रतिलोमाल्लगो जनेः ।

खसृष्ट्योक्तक्रमाबाधो नाद्यन्तौ पुंसि देहगौ ।

नापि सर्गे विसर्गोऽस्य तस्य चैतन्यरूपता ॥ ३० ॥

अनणुत्वं स्वतश्चास्य कर्तृत्वं च श्रुतेर्वशात् ।

अस्य चोपाध्यधीनत्वमीश्वरायत्तता तथा ॥ ३१ ॥

ज्ञेयांशत्वं वियत्पादे न्यायाः सप्तदशेत्यमी ।

॥ इति द्वितीयस्य तृतीयः पादः ॥

॥ अथ चतुर्थः पादः ॥

इन्द्रियाणां समुत्पत्तिस्तत्संख्यैकादशात्मना ॥ ३२ ॥

तेषां सौक्ष्म्यपरिच्छेदौ मुख्यप्राणस्य संभवः ।

वायुक्रियाभ्यां तद्भेदः करणानामिवाणुता ॥ ३३ ॥

अक्षाणां देवतापेक्षा प्राणतत्त्वातिरिक्तता ।

व्याकृतेरीशकार्यत्वं प्राणपादे नया नव ॥ ३४ ॥

अविरोधे नयाः सप्तचत्वारिंशदितीरिताः ।

॥ इति द्वितीयस्य चतुर्थः पादः ॥ अध्यायश्च समाप्तः ॥

॥ अथ तृतीयोऽध्यायः ॥

॥ प्रथमः पादः ॥

गतिर्भूतांशयुक्तस्य कर्मशेषः पतत्सु च ॥ ३५ ॥

चन्द्राप्राप्तिरपुण्यानामाकाशादिसरूपता ।

तेभ्योऽचिरान्निष्क्रमणं तेषामस्थावरात्मता ॥ ३६ ॥

इति वैराग्यपादेऽस्मिन् नयाः षडनुवर्णिताः ।

॥ इति तृतीयस्य प्रथमः पादः ॥

॥ अथ द्वितीयः पादः ॥

स्वप्नस्य मायामात्रत्वं नाडीद्वारा परे लयः ॥ ३७ ॥

तस्य तत्रैव चोत्थानं मोहावस्थाविभिन्नता ।

परस्य निर्विशेषत्वं तस्य चाप्रतिषिद्धता ॥ ३८ ॥

तस्माद्वस्त्वन्तराभावः तस्यैव फलदातृता ।

एवं पदार्थपादेऽस्मिन्नष्टौ न्याया निरूपिताः ॥ ३९ ॥

॥ इति तृतीयस्य द्वितीयः पादः ॥

॥ अथ तृतीयः पादः ॥

शाखाभेदेऽपि विद्वैक्यं तदैक्ये च गुणागमः ।

उद्गीथविद्ययोर्भेदश्छान्दोग्यारण्यकस्थयोः ॥ ४० ॥

विशेषणविशेष्यत्वमुद्गीथोङ्कारशब्दयोः ।

सर्वत्र प्राणविद्यासु वसिष्ठत्वादिसन्निधिः ॥ ४१ ॥

विद्याभेदात्तत्र तत्र चिदानन्दाद्युपस्थितिः ।
 अर्थादिभ्यः परत्वेन पुरुषस्यैव बोधनम् ॥ ४२ ॥
 अम्भःप्रभृति लोकानां स्रष्टा यः परमेश्वरः ।
 सद्विद्यायां चात्मतत्त्वगृहीतिर्वाजिनामिव ॥ ४३ ॥
 प्राणस्य वासोऽभिध्याने विधिराचमने न सः ।
 या विद्याग्निरहस्योक्ता बृहदारण्यकेऽपि सा ॥ ४४ ॥
 मण्डलाक्षिस्थपुरुषौ क्रमादहरहंगुणौ ।
 शाण्डिल्याद्यासु विद्यासु न संभृत्यादयो गुणाः ॥ ४५ ॥
 भिद्यते विदुषो यज्ञाद्विद्या सा पुरुषाभिधा ।
 विद्यासन्निधिपाठेऽपि नाङ्गत्वं मन्त्रकर्मणोः ॥ ४६ ॥
 उपायनोपसंहारः पुण्यादेर्हानिसन्निधौ ।
 प्रायणे कर्मणां हानिर्न व्यध्वनि विधूननम् ॥ ४७ ॥
 सगुणासु गतिः साध्वी निर्गुणासु निरर्थिका ।
 सर्वाश्च सगुणा विद्या देवयानसमन्विताः ॥ ४८ ॥
 विद्याया मोक्षहेतुत्वं प्रारब्धादेव संहतेः ।
 निषेधबुद्ध्यः सर्वाः स्युः सर्वत्र परात्मनि ॥ ४९ ॥
 एकार्थता द्वा सुपर्णावृतमित्यादिमन्त्रयोः ।
 तथैव चैकविद्यात्वं कहोलोषस्तवाक्ययोः ॥ ५० ॥
 अन्योऽन्यात्मकते चिन्त्ये जीवात्मपरमात्मनोः ।
 या सत्यविद्या निर्दिष्टा सैवैषाहरहंगुणा ॥ ५१ ॥
 शारीरदहराः सर्वे स्तुतिध्यानफला गुणाः ।
 प्राणाहुतीनां लोपः स्यात् प्रातमक्तोपजीवनात् ॥ ५२ ॥
 साङ्गं कर्माङ्गविज्ञानं कर्मणः फलभेदतः ।
 ध्येयौ समीरणप्राणौ भेदेन गुणभेदतः ॥ ५३ ॥
 नाङ्गं मनश्चिदादीनि न शरीरात्मतात्मनः ।
 शाखाभेदेऽपि चोद्गीथाद्युपासनसमन्वयः ॥ ५४ ॥
 सुतेजःप्रभृतीनां च समस्यैव विचिन्तनम् ।
 उपास्यैक्येऽप्यहंकाराद्विद्याः शब्दादिभेदतः ॥ ५५ ॥
 अहंग्रहोपासनासु विकल्पोऽनियमेन तु ।
 अनहंग्रहरूपासु यथाकामं समुच्चयः ॥ ५६ ॥

अङ्गाश्रितोपासनासु नाङ्गवत् स्यात्समुच्चयः ।

इत्थं गुणोपसंहारे न्यायाः षट्त्रिंशदीरिताः ॥ ५७ ॥

॥ इति तृतीयस्य तृतीयः पादः ॥

॥ अथ चतुर्थः पादः ॥

स्वतो मुक्तिफला विद्या नाश्नुते कर्मशेषताम् ।

गृहमेधिवदेवान्ये विधीयन्ते[येत] आश्रमान्तरम् ॥ ५८ ॥

विधेयताङ्गविद्यानां विद्याङ्गत्वं कथासु च ।

न कर्मापेक्षते मुक्तौ धीः स्वसिद्धावपेक्षते ॥ ५९ ॥

अनुज्ञा चाप्यभक्षस्य यज्ञादेर्नित्यतापि च ।

विधुराणामधिकृतिर्यत्यादेराश्रमच्युतिः ॥ ६० ॥

निष्कृतिर्व्रतलोपस्य पूतस्याप्यस्य बाह्यता ।

ऋत्विक्कर्माङ्गविज्ञानं विधिर्मौनस्य बाल्यवत् ॥ ६१ ॥

बाल्यं दम्भादिविरहो जन्मन्यनियमो धियः ।

नियमो विद्यया मुक्तेर्न्यायाः सप्तदशेत्यमी ॥ ६२ ॥

पुरुषार्थे तदित्थं स्युः सप्तषष्टिस्तु साधने ।

॥ इति तृतीयस्य चतुर्थः पादः ॥ अध्यायश्च समाप्तः ॥

॥ अथ चतुर्थोऽध्यायः ॥

॥ प्रथमः पादः ॥

आवृत्तिः श्रवणादीनां स्वात्मत्वमतिरीश्वरे ॥ ६३ ॥

तदभावः प्रतीकेषु ब्रह्मधीर्मनआदिषु ।

अङ्गेष्वर्कादिविज्ञानं ध्यानस्यासीनकर्मता ॥ ६४ ॥

ध्याने दिगाद्यनियमः प्रयाणावधि तत्कृतिः ।

अपापतात्मविज्ञानात्ततश्च सुकृतात्ययः ॥ ६५ ॥

प्रारब्धं क्षीयते नास्मान्न नित्यं तद्धि धीफलम् ।

अज्ञकर्मापि विद्याप्लव्यै भोगात्प्रारब्धसंक्षयः ॥ ६६ ॥

इत्थं चतुर्थप्रथमे पादे न्ययाश्चतुर्दश ।

॥ इति चतुर्थस्य प्रथमः पादः ॥

॥ अथ द्वितीयः पादः ॥

वाग्वृत्तिविलयश्चित्ते प्राणे तद्वृत्तिसंक्षयः ॥ ६७ ॥
 प्राणवृत्तेर्लयोऽध्यक्षे समोत्क्रान्तिरुपासके ।
 लयस्य शक्तिशेषत्वं तेजआदेः परात्मनि ॥ ६८ ॥
 अनुत्क्रान्तिः परविदः कलानां प्रलयः परे ।
 तस्य चानवशेषत्वं गतिर्ध्यातुः सुषुम्नया ॥ ६९ ॥
 रात्रावपि प्रभावाप्तिः फलाप्तिरयनद्वये ।
 एवमुत्क्रान्तिपादेऽस्मिन्नेकादश नयाः क्रमात् ॥ ७० ॥

॥ इति चतुर्थस्य द्वितीयः पादः ॥

॥ अथ तृतीयः पादः ॥

अर्चिरादिपथैकत्वं स्वर्वायू वत्सरोपरि ।
 तटितो वरुणेन्द्राद्यास्तथैषां देवतात्मता ॥ ७१ ॥
 कार्यं ब्रह्मैव गन्तव्यं प्रतीकालम्बिनां न तु ।
 इत्यर्चिरादिपादेऽस्मिन्नयाः षडनुभाषिताः ॥ ७२ ॥

॥ इति चतुर्थस्य तृतीयः पादः ॥

॥ अथ चतुर्थः पादः ॥

आविर्भावः स्वेन मुक्तौ तस्य ब्रह्माविभक्तता ।
 तत्र मायामयैश्वर्यं संकल्पादेव तत्कृतिः ॥ ७३ ॥
 विकल्पोऽस्य शरीरादेस्तत्प्रवेशः प्रदीपवत् ।
 सृष्ट्यादिवर्जमैश्वर्यं न्यायाः सप्तान्यपादिकाः[दगाः] ॥ ७४ ॥
 अष्टात्रिंशत्फलाध्याये न्याया एवमितीरिताः ।
 रामग्रहेन्दुसंख्याता न्यायाः शारीरकाश्रयाः ॥ ७५ ॥

॥ इति ज्ञानोत्तमपूज्यपादशिष्येण चित्सुखमुनिना विरचितायाम्
 अधिकरणमञ्जर्या

चतुर्थस्य चतुर्थः पादः ॥ अध्यायश्च समाप्तः ॥